

Звідки береться натхнення

Молоді українські письменники здійснили Літературний тур до Польщі.

Хто би що не говорив, письменнику потрібні мандри, скупчення вражень і спогадів, щоб потім, повернувшись у свій простір, перетворити їх на літературу. Міжнародний культурно-освітній проект «Літературний тур до Польщі», який наприкінці жовтня проходив у чотирьох містах — Львові, Любліні, Варшаві та Краківі — за участі відомих польських письменників і менеджерів культури, ідеально підходить для колекції вражень та знайомств. То не просто туристичний тур, де вам розкажуть-покажуть видатні руїни, аквапарки та зоопарки, а запропонують унікальне спілкування з літературою іншої країни. Люблін — перше місто, яке ми відвідали у рамках туру. Говорили тут про мистецькі проекти Польщі та України. Не обійшлося і без неформального спілкування про Майдан та війну. Поляки переконували, що треба виходити на ще один Майдан. Ні, вони співчують нам, але з'явилось таке відчуття, що те, що колотиться у нашій країні, — для сторонніх, чужих — лише шоу-програма, видовище.

У Варшаві обійшлося майже без політики і з великою кількістю літератури. Інститут книжки та презентація його діяльності, ідеї Юстини Чеховської щодо літературного менеджменту в Польщі та літературний майстер-клас Йоанни Ягелло, Варшавський музей літератури та особливості перекладу української поезії польською мовою з точки зору промоутерки української літератури Анети Камінської, а також наші літературні читання і вечір з представницею варшавської мерії. Ось так «скромно» ми провели два дні у Варшаві. Тут багато говорили про те, де і як письменник може знайти натхнення і що з того може вийти, про комерційну літературу і літературу необхідну, що ці поняття не завжди збігаються, а також про польські верлібри та українську силабо-тоніку. І заклик-звернення до українських поетів: хочете польських перекладів — пишіть верлібрами. Відкрила для себе, що у польській літературі фактично вся поезія верліброва, римовані вірші — фактично анахронізми, а наші найновіші-найновітніші римовані поезії сприймаються поляками як відгук із XIX століття.

Під час «Літературного туру до Польщі» ми, молоді письменники, видавці і культурні менеджери, навіть не могли припустити, що познайомимось з польськими чиновниками. А коли представники мерії Варшави розділили з нами вечерю — це здавалося максимальним наближенням до політиків. Та Краків перевершив усі сподівання. На початку були замок на Вавелі, єврейський Казімеж, фестиваль Конрада, дискусія з читаннями «Письменник у стані війни. Будь-якої війни», участь у презентації Бориса Акуніна, церемонія вручення літературної нагороди імені Віслави Шимборської, книгарня Matras і краківська шарлотка.

Найсильнішим враженням чи не в усіх учасників літературного туру стала квартира Чеслава Мілоша, яка залишається приватним помешканням, а не музеєм. Тут можна посидіти у кріслі письменника, потримати у руках його ручку чи рукописний вірш, торкнутися леза колись подарованої йому шаблі. І навіть його диплома Нобелівського лауреата (1980 рік)!

А далі — війна і література, література як війна. Роздуми наших поетів про життя у країні, що пахне війною, вірші, пронизані тривогою за те, а як воно все буде далі, якими будуть дорослі та діти після війни.

Останньою у нашій літературній подорожі була церемонія нагородження премією ім. Віслави Шимборської (отримала Нобелівську премію з літератури 1996 року), яку вручають автору найкращої поетичної книги польською мовою. Церемонія була розкішною: зворушливо-гарне представлення номінантів, звучання текстів Шимборської та цьогорічної переможниці Юлії Гартвіг, джазові композиції. А ще на церемонії був президент Польщі Броніслав Коморовський. Прибув вчасно, навіть на кілька хвилин раніше, зайшов із дружиною і сів у глядацькій залі.

Ми встигли все — долучитися до літпроцесу, почитати свої тексти, пошопінгувати, пронестися люблінсько-варшавсько-краківськими музеями і подивитися на польських людей, котів та інший світ. Із цього народяться нові тексти. А у частини моїх героїв немає інших варіантів, як тимчасово оселитися у Любліні, Варшаві, Кракові.

Ольга Деркачова